

1808

Van Wijk in Berkel

2008

Twee eeuwen van vuur en warmte

Twee eeuwen van vuur en warmte

De geschiedenis van het familiebedrijf Van Wijk in Berkel 1808 – 2008

Dit boek wordt u aangeboden ter gelegenheid
van het 200-jarig jubileum van familiebedrijf Van Wijk aan de
Noordeindseweg in Berkel en Rodenrijs

door:

Inhoud

Voorwoord	3
'Wie met zijn tijd meegaat, kan altijd een goede boterham verdienen	4
1808 – 1889: De dorpssmid	5
1889 – 1945: Van boeren naar tuinders	9
1945 – 1995: Gebr. van Wijk, centrale verwarming	14
1995 – 2008: Van tuinbouw naar Vinex	26
Het heden: sfeerverwarming	32
Nawoord	34
Historie in vogelvlucht	35
Bronnen	36
Colofon	36

Voorwoord

"Ik ben vereerd om een voorwoord te mogen schrijven in dit boek over de geschiedenis van de familie van Wijk in Berkel en Rodenrijs. In 1808 vestigde een van mijn voorouders zich aan de Noordeindseweg, net buiten het dorp. Dat is dit jaar dus tweehonderd jaar geleden, een mijlpaal om bij stil te staan!

Het begon bij Machiel van Wijk en daarna is het bedrijf steeds van vader op zoon overgegaan. Ik ben er trots op dat het bedrijf zich door alle tijden en omstandigheden heeft kunnen handhaven en dat het ook steeds op tijd de bakens heeft verzet.

Zelf heb ik 45 jaar met plezier in het bedrijf gewerkt, samen met mijn broer Miek en mijn oom, die door iedereen met 'orne Chiel' werd aangesproken. Omdat wij altijd naast de zaak gewoond hebben, is ook ons gezin nauw betrokken geweest bij het bedrijf. Onze zonen Jan en Koen hadden al heel wat schoolvakanties mee gewerkt, voordat ze in loondienst kwamen.

Het functioneren van de centrale verwarming is cruciaal voor burgers en bedrijven. Vooral in het najaar was het druk in het installatiebedrijf. Op de datum dat de tuinders voor wie wij werkten hun planten hadden besteld, moest de verwarming branden. Het vroeg veel organisatievermogen van ons om alles op tijd af te krijgen. De gemoederen waren soms erg verhit, want iedereen wilde op tijd warmte in de kas. We zouden nu zeggen: 'In de herfst was het lontje soms kort...' Maar als de warmte eenmaal in de kas kwam en de vlam brandende bleef, dan was alle spanning snel vergeten.

Op dit moment is onder de naam Van Wijk Warmte sprake van een bedrijf in moderne haarden en kachels. Wij wensen de huidige generatie, Jan en Ellen, veel vreugde in hun werk toe. Verder spreken we de wens uit dat ook zij eens hun bedrijf kunnen doorgeven aan de volgende generatie, zodat de traditie van een echt familiebedrijf wordt voortgezet."

Paul van Wijk (1930)

Wie met zijn tijd meegaat, kan altijd een goede boterham verdienen

Hoe overleeft een familiebedrijf twee eeuwen? Hoe kan een familie op één en dezelfde plek zich zo lang staande houden en haar tradities in stand houden? Het motto van Machiel van Wijk (1905-1988) luidde: „Wie met zijn tijd meegaat, kan altijd een goede boterham verdienen.” Het was een van zijn gevleugelde uitspraken. De familie van Wijk heeft zich twee eeuwen staande gehouden door zich regelmatig aan te passen aan de tijd en de omstandigheden. Doorzettingsvermogen, geluk en traditie zorgden voor de rest.

Begin 19e eeuw: In de droogmakerijen rondom Berkel en Rodenrijs valt veel grond droog. Vruchtbare landbouwgrond! Onze voorvader Machiel van Wijk (1777-1839) hoopte dat deze nieuwepolders werkgelegenheid zouden brengen. Hij trok weg uit het Brabantse land om zich in Berkel te vestigen. De boeren hadden schoppen en rieken nodig. Hun paarden konden niet zonder hoefijzers, de wagenwielen niet zonder ijzeren banden.

Begin 21e eeuw: De vruchtbare polders van Berkel hebben hun dienst aan de land- en tuinbouw ruimschoots bewezen. Ze worden stilaan bedankt voor de eer. In het volle westen van Nederland leeft een andere behoefte: woonruimte. Veel mensen in de Randstad willen een ruime plek om te leven.

Mensen zijn ook consumenten! Jan van Wijk (1963) voelt aan dat het weertijd is voor verandering. Want de consument wil steeds meer. Sfeerverwarming wordt de belangrijkste bedrijfsactiviteit. Er komt een winkel met haarden en kachels in alle soorten en maten. Want niets blijft bij het oude...Maar naar warmte is altijd vraag!

1808 – 1889: De dorpssmid

Het begin: een Brabantse meestersmid

In 1808 trok ene Machiel van Wijk (1777-1839) vanuit het Brabantse Dussen naar Berkel en Rodenrijs. Deze Brabantse meestersmid nam een bestaande smederij over aan het begin van de Noordeindseweg. In die tijd was ons land ingelijfd door de Fransen met Lodewijk Bonaparte, de broer van Napoleon, op de troon.

Machiel kwam voort uit een geslacht van smeden. Al zeker sinds het jaar 1700 werd dit beroep beoefend door zijn voorouders. Hij mocht, net als zijn vader en grootvader, de titel van meestersmid voeren. Het gilde verleende deze titel na een examen, het vervaardigen van een 'meesterstuk'. Een meestersmid had de bevoegdheid zich zelfstandig als smid te vestigen. Zelfstandig ondernemen zit de familie dus al eeuwen in het bloed. De laatste tweehonderd jaar op exact dezelfde plek als waar tegenwoordig **Van Wijk Warmte** voor sfeervolle warmte zorgt.

De droogmaking van Berkel

De smederij van Machiel ligt even buiten het dorpcentrum. Berkel was destijds nog maar zo'n duizend inwoners groot. De bebouwing lag

*Voorgrond: de oude smederij rond 1900.
Het oude woonhuis van de smid staat daarnaast, achter de leibomen*

geconcentreerd rond de Hervormde kerk. Met verder verspreid liggende boerderijen en huisjes langs 'het lint': een kilometers lange kade met een ringvaart er langs.

In de jaren tussen 1777 en 1854 werden in Berkel en Rodenrijs diverse plassen met behulp van windmolens drooggemalen.

Deze plassen waren ontstaan door de vervening: het weggraven van veengrond. Het veen werd gedroogd tot turf, dat als brandstof diende.

'Het ijzer smeden als het heet is'

Deze brandstof leverde veel geld op, waardoor in West-Nederland in snel tempo veengebieden werden afgegraven. Rond Berkel waren daardoor zoveel plassen ontstaan, dat het water een bedreiging werd voor de dorpsbewoners.

In de drooggemalen gebieden kwam de vruchtbare kleilaag boven te liggen die geschikt was voor akkerbouw en veeteelt. De landbouwgrond in de nieuwe polders bracht in de loop van de 19e eeuw een bloeitijd voor de Berkelse boeren en deed de bevolking groeien.

Het smidswerk

Dorpssmid Van Wijk voorzag generaties Berkelaren van alle voorkomende smeedwerkzaamheden. Van het vervaardigen en repareren van landbouwgereedschap zoals schoppen, rieken en spades tot hekwerken en fornuizen. Hij smeedde ijzeren banden rond houten wagenwielen en besloeg paardenhoeven met een travalje: een noodstal waarin het paard werd vast gezet.

Rond 1960 werd het laatste paard bij Van Wijk beslagen. Het smidsvuur zou nog branden tot eind jaren zestig.

In de smederij werd gewerkt met een kolenvuur, opgestookt met lucht uit blaasbalgen. De smid liet het vuur oplaaien door de toevoer van zuurstof. In het kolenvuur werd het ijzer heet gemaakt tot het geelwitkleurde. Die kleur wijst op een temperatuur van 1400 graden Celsius. De ideale temperatuur om het zacht geworden ijzer op het aambeeld te vervormen. Bij nog hogere temperaturen zou het ijzer te zacht worden en smelten.

De tijd dat het ijzer bewerkt kan worden duurt ongeveer een minuut. Daarna moet het werkstuk meteen het vuur weer in. Terecht luidt het spreekwoord: 'Het ijzer smeden als het heet is'.

'Geroepen' tot het vak van smid

In 1839 overlijdt Machiel op 62-jarige leeftijd. Aanvankelijk wordt het bedrijf voortgezet door zijn derde vrouw Magtelt Herbert. In 1842 neemt Johannes Jacobus (1824-1907), de vijfde zoon uit zijn tweede huwelijk, het bedrijf over van zijn stiefmoeder. Hij is dan achttien jaar oud.

Het verhaal van smid Van Wijk was hier al bijna gestopt. Johannes Jacobus (Jan) verloor namelijk zijn moeder en tweelingbroer bij geboorte en bleef zelf ternauwernood in leven. De eerste jaren was zijn gezondheid zwak. Geen goede start voor iemand die het zware beroep van smid zal uitoefenen.

En dan nog: Jan had eigenlijk veearts willen worden. Maar vanwege de dood van vader moest hij op zijn achttiende bij zijn stiefmoeder in het bedrijf blijven om opgeleid te worden tot smid. In de autobiografie 'Levensbeschrijving van Johannes Jacobus van Wijk' dat na zijn dood verscheen, staat het volgende geschreven:

„De dood van mijn vader was een groot verlies. Ik moest van vak veranderen. Want als hij was blijven leven, dan had ik een andere opleiding genoten. Er was

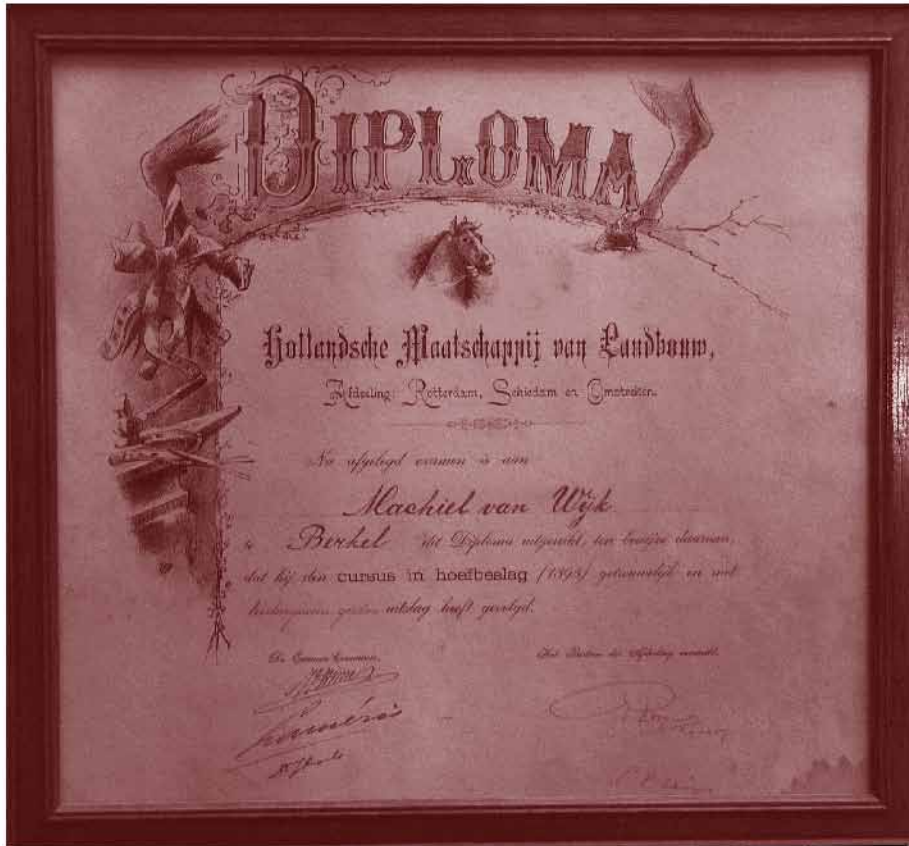
In 1908 werden de memoires van J.J. van Wijk uitgebracht.

een plan beraamd om mij veearts te maken, maar de Here verbrak dien weg door den dood mijns vaders."

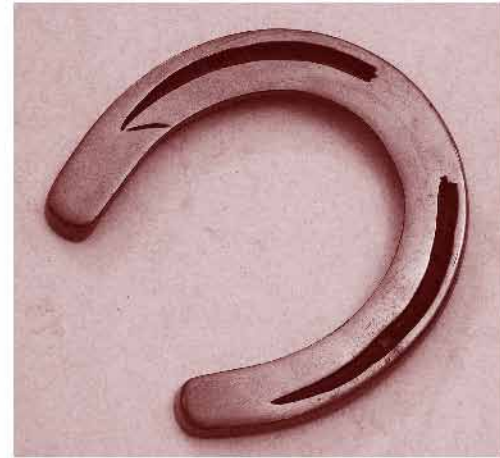

Johannes Jacobus van Wijk (1824 - 1907)

In elk geval heeft Jan 'naar zijn gaven gearbeid' en het bedrijf verder uitgebouwd. Zijn beroep wordt in de familiestamboom omschreven als smid/koopman. De smederij werd in de loop van de 19e eeuw uitgebreid met een eenvoudige winkel waar gietijzeren haarden en kachels verkocht worden. Het begin van een traditie! Merken van toen: DRU en Jaarsma.

Het diploma van Machiel van Wijk (1862 – 1941)

Duizenden paarden werden door smid van Wijk van nieuwe hoefijzers voorzien

Gereedschap om de omtrek te meten

1889 – 1945: Van boeren naar tuinders

Cursus hoefbeslag

In de jaren '80 van de 19^e eeuw is Berkelen Rodenrijs vooral een veeteeltgebied. Steeds minder Berkelse boeren maakten zelf kaas en boter, zo blijkt uit een rapportage van *de Landbouwcommissie* in 1886. De meeste boeren werden consumptiemelkers en verkochten hun melk aan een boterfabriek en andere melkverwerkers. Dat zorgde voor dagelijks vervoer van verse melk naar Zoetermeer en Rotterdam. Het gebolder over de nog onverharde wegen eiste veel van de paardenhoeven en boerenwagens en leverde het nodige reparatiewerk op voor de smid.

Rond 1889 neemt Machiel van Wijk (1862-1941) de smederij over van zijn vader Jan. Het bestaan als dorps- en hoefsmid wordt door Machiel verder bestendigd. Hij is pas het tiende kind, maar een aantal van zijn broers en zussen zijn al jong gestorven.

Net als zijn voorvaderen mag ook Machiel zich een vakman noemen. Zijn cursus hoefbeslag haalde hij in 1895 *'getrouwelijk en met buitengewoon goeden uitslag'*. Het diploma dat hij ontvangt van de Hollandse Maatschappij van Landbouw siert

tegenwoordig het kantoor van Van Wijk Warmte, als tastbaar bewijs van de rijke familietraditie.

Houten wagenwielen

Rond 1915 vestigt wagenmaker Verwoerd zich naast de smederij. De houten wielen die deze buurman vervaardigde, kregen in de smederij ijzeren banden omgelegd. De wielen van wel 1 meter 20 in doorsnede werden met hun as in een gat in de betonnen smederijvloer gelegd. De rondgewalste band werd in het vuur gloeiend heet verhit. Vervolgens werd dit ijzer door drie man sterk met tangen rond het wiel gelegd. Daarna werd het wagenwiel de vaart ingereden. Het water zorgde voor snelle afkoeling wat het ijzer sissend deed krimpen. In smidstermen 'schrikken' genoemd. Zo trok de wielband zich al krakend muurvast rond het hout.

In 1918 stopt Machiel op 56-jarige leeftijd als smid en begint met zijn zoon Cornelis een tuinderij, verderop aan de Noordeindseweg. Tuinbouw onder glas is dan sterk in opkomst in Berkel en omstreken. Gunstige omstandigheden zijn de vruchtbare grond, de infrastructuur (de vaarten) en nabijheid van de grote stad. De verse producten moesten immers snel bij de afnemers zijn, om niet te bederven.

Machiel maakt plaats voor de volgende generatie van Wijk: zijn oudste zoon Johannes Jacobus (1891-1972) neemt de smederij over. Hij wordt de vierde smid Van Wijk in Berkel.

De nieuwe smederijwinkel rond 1930. Met reclamebord van Fongers (fietsen) en boerenkar van wagenmakerij Verwoerd.

Tijd voor een nieuwe smederij

Met de tweede Jan van Wijk gaat de smederij de uitdagingen van de roerige 20e eeuw aan. In de loop van de jaren '20 veranderen de bedrijfsactiviteiten geleidelijk. Nieuwe technieken doen hun intrede. Naast het traditionele smeedwerk wordt het installeren van centrale verwarming belangrijk. En naast het smeden kwam de lastechniek erbij.

Er komt een nieuwe smederij in 1926. Eindelijk, want de oude smederij

was al jaren een bouwval. Trots wordt op de voorgevel vermeld: *'Electr. Smederij'*. Er was inmiddels elektriciteit in Berkel, nog vrij bijzonder in die tijd! Dat betekende voortaan elektrische luchtvoorziening voor het smidsvuur. De blaasbalg was overbodig, voortaan kon het vuur met één hand bediend worden.

De geveltekst vertelt nog méér: *'Rijwielhandel'* en *'Gebr. van Wijk'* valt er op de nieuwe gevel te lezen. In 1923 is de jongere broer Machiel (1905-1988) bij Jan in het bedrijf gestapt.

'Rijwielhandel' verwijst naar de fraaie winkel, links voorin de nieuwe smederij. Hier worden naast haarden en kachels ook fietsen (Fongers en Gazelle) en schaatsen verkocht. De winkel bleef tot 1972 bestaan.

Tuinbouwverwarming, een nieuwe bedrijfstak

Rond de eeuwwisseling wordt de tuinbouw een belangrijke bedrijfstak in Berkel en Rodenrijs. In de eerste decennia wordt er nog geteeld op de koude grond en onder platglas. Vanaf de jaren '20 worden de eerste lage kassen (warenhuizen) gebouwd. De tuinders krijgen behoefte aan

Elektrisch lasapparaat uit de jaren '30

De glastuinbouw anno jaren '50. (foto's: Jan. Moerman, Bleiswijk)

verwarming in hun kassen. Hiermee kunnen ze de kas 'droog stoken', zodat het vocht verdampt. Dit is nodig om plantenziektes als fusarium te bestrijden. De warmte bevordert ook de groei van de planten.

Machiel - Chiel - van Wijk legt zich vanaf 1929 toe op het aanleggen van verwarming in kassen. Hij leert daarvoor autogeen lassen: met gas uit een carbideketel. Later werden gas en zuurstofflessen gebruikt. Vanaf de jaren '60 wordt er vooral elektrisch gelast in de kassen.

Rechts de nieuwe smederij (1926), links het nieuwe woonhuis (1933), beiden gebouwd in opdracht van Jan van Wijk (1891-1972)

De eerste klant is Wim Ripping, een Berkelse boerenzoon die een groentekas heeft op het land van zijn vader, tussen de huidige Rippingstraat en De Wildert.

Er worden pijpleidingen tussen de plantenbedden aangelegd. Een met kolen gestookte ledenketel wordt in een twee meter diepe kelder geplaatst. Dat is nodig om een systeem van natuurlijke circulatie tot stand te brengen: het verwarmde water stijgt op en stroomt de kas in. Nadat het zijn warmte heeft afgegeven, stroomt het water terug naar de ketel in de kelder om opnieuw

verwarmd te worden. Een elektrische pomp bestond in die dagen nog niet.

Het kostte in de eerste jaren van de kasverwarming veel moeite om aan geschikte materialen te komen. Het waren immers de crisisjaren. De pijpen werden dikwijls uit oude stoomketels gesloopt. Soms werd er nieuw gekocht bij Reesink in Zutphen.

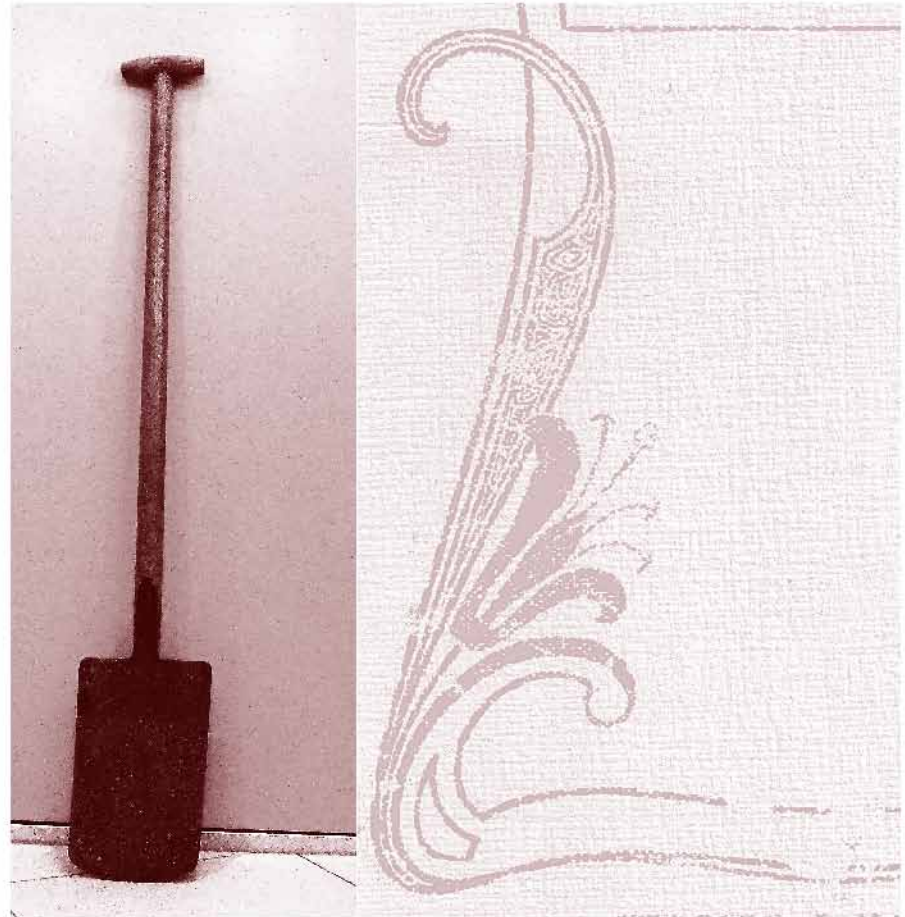
Gebr. van Wijk, centrale verwarming

Met het verwarmen van hun eerste kas hebben de Van Wijken er een nieuwe bedrijfstak bij: de kasverwarming. Dit zal tot 2001 een van de hoofdactiviteiten blijven bij 'Gebr. van Wijk', zoals het bedrijf vanaf 1932 officieel heet.

Vanaf de jaren '30 wordt het aloude smidsbedrijf geleidelijk omgevormd tot installatiebedrijf van centrale verwarming. Deze ontwikkeling maakten vele smeden in Nederland door, gedwongen door de technische veranderingen. Jan en Chiel verstaan de kunst om met hun tijd mee te gaan en een goede boterham met hun ambachten te verdienen. Ondanks de crisisjaren laat Jan in 1933 een stijlvolle, nieuwe woning naast de smederij bouwen.

Ruilhandel in de hongerwinter

In de jaren '40 - '45 beleeft Nederland de Tweede Wereldoorlog. Voor veel mensen ging het leven zo gewoon mogelijk door. Ook het bedrijf van de gebroeders Van Wijk blijft draaien. Maar als de hongerwinter aanbreekt, blijft niemand gespaard. Met de mogelijkheden van het smidsbedrijf weet de familie Van Wijk zich aardig te redden. Van plaatijzer werden eenvoudige kachels gesmeed en met boeren geruild voor een mud (70 kilo) tarwe. Ook maakten Jan en Chiel nieuwe rieten en schoppen van oude materialen. Met twee schoppen aan de fiets reden ze in de wijde omtrek de boerderijen af om het gereedschap te ruilen voor boter, kaas en tarwe. Een deel van de ruilwaar werd omgezet in nieuwe grondstoffen. De ruilhandel had het geld tijdelijk vervangen.

De Van Wijk spade, ooit befaamd, nog steeds functioneel

1945 – 1995, Gebr. van Wijk, centrale verwarming

De naoorlogse jaren: twee nieuwe gebroeders

In de jaren '50 trad weer een nieuwe generatie aan: Machiel (Miek) en Paul, twee zonen van Jan, nemen in 1956 de plaats in van hun vader en worden compagnon van hun 'ome Chiel'.

Miek is in 1937 nog als een echte smid in het bedrijf begonnen. Hij ontwikkelde zich al snel tot allround vakman die kon smeden, lassen en paarden beslaan.

Zijn jongere broer Paul komt in 1952 ook 'thuis' werken. Hij kon aardig leren en zijn keuze werd niet door iedereen begrepen. Maar Paul voelde zich aangetrokken tot het ambacht dat in het familiebedrijf beoefend werd. Hij leerde lassen en was vooral actief in de kasverwarming. Vanaf halverwege de jaren '50 neemt Paul ook administratieve taken op zich. Aanvankelijk vooral 's avonds. Administratie bijhouden, rekeningen schrijven, bestellingen doen, cv-installaties berekenen en offertes maken.

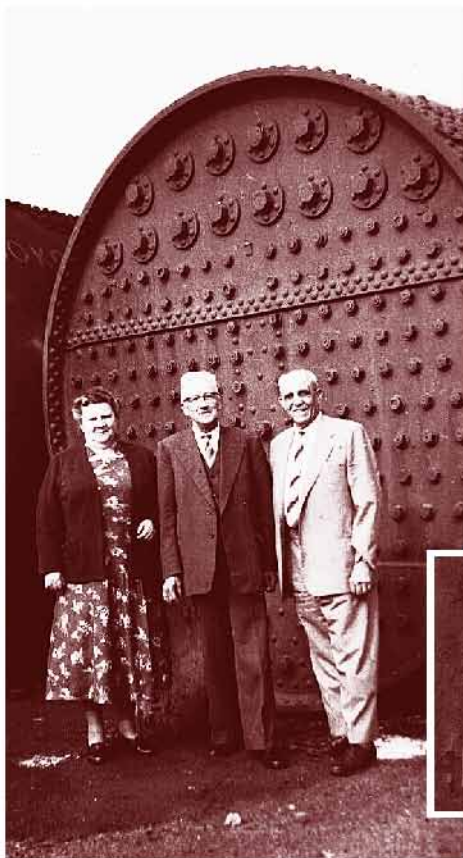
De Nederlandse economie groeit sterk in de jaren '50 en '60. Het zijn de wederopbouwjaren en 'Gebr. van Wijk' weet mee te groeien in de vaart der volkeren.

Materialen zijn aanvankelijk nog vrij schaars. Voor geschikte ketels zochten Chiel, Miek en Paul stad en land af. Op scheepssloperijen rond Rotterdam kochten ze zogeheten Schotse ketels. Enorme zware ketels, tot dertig ton, afkomstig uit afgedankte stoomschepen. Ze zijn nog prima te gebruiken voor het verwarmen van kassen, nog decennia lang.

Vanaf de jaren '60 werden vooral nieuwe cv-ketels geïnstalleerd, van fabrikanten als Ten Horn, SMD en Crone.

*Paul van Wijk als (autogeen) lasser 'op de tuin' bij zijn zwagers
Henk Moerman (L) en Piet Breugem (R)*

J.J. van Wijk (midden) en echtgenote
voor een Schotse ketel

LETTER van de STAAT
No. 112335

A N° 28502

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
UITVOERING VESTIGINGSWET KLEINBEDRIJF 1937
BEDRIJF: ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
DE STAATSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN,
verklaart

dat M. van Wijk geboren 15 AUGUST 1905
wonende te Berkel en Rodenrijs, Irenestraat 1
voldoet aan de minimum-eisen van vakbekwaamheid als bedoeld in (de) artikel(en) 6
van het Vestigingsbesluit, Schiedsbetriebe 1944

DE GRAVENHAGE, 15 AUG. 1958

DE STAATSECRETARIS,
KOFFER 60201
Hr. Hoofd van de Handels, Industrie en Landbouw

146 180 227 0 - 122

Een ondernemer heeft zijn 'papieren' nodig.

Merkplaatje van een scheepsketel.
Bouwjaar 1931.

De jaren '60. hard werken, maar ook nog gemoedelijk.
Vtnr. Han Büchner, Arie Hoek, Jaak Bakker, Huug Vonk,
Miek, Chiel en Paul van Wijk.

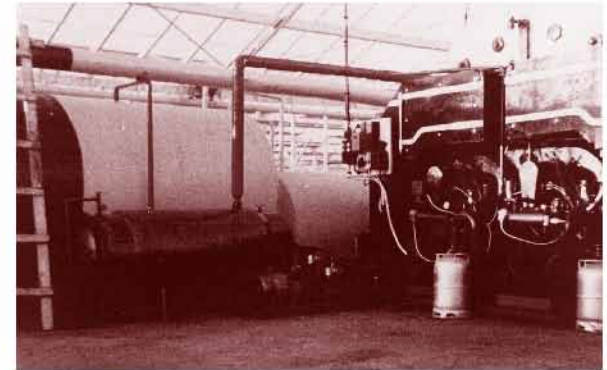
Drukke tijden en nieuwe brandstoffen

Paul van Wijk trouwt in 1958 en betreft met zijn vrouw Riet de woning naast de smederij. Tot eind jaren '60 gaat Paul nog mee 'op karwei', vooral in drukke tijden. Totdat het kantoorwerk hem helemaal in beslag neemt. Er werken inmiddels zo'n vijftien mensen in het bedrijf.

Door de economische groei, maar ook door technische ontwikkelingen blijft er genoeg werk. Zo maakt het overstappen op andere brandstoffen steeds weer aanpassingen en nieuwe installaties nodig. Waar de verwarmingsketels

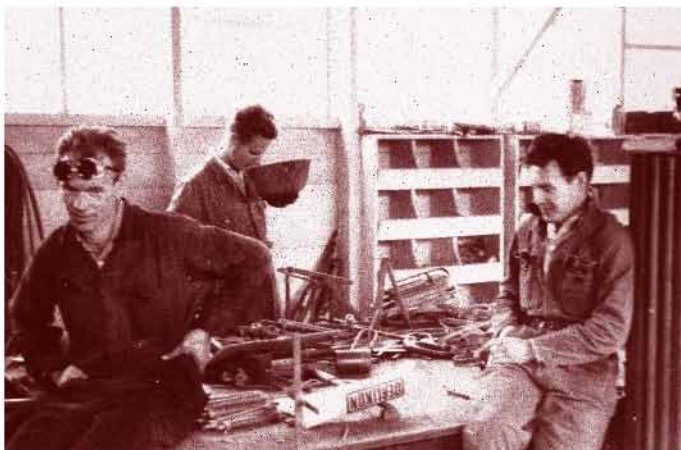
Zicht op Berkel, met de smederijwinkel (links) en de Gereformeerde kerk (foto 1969)

Ketelhuis, met oliegestookte ketel, jaren '60
(fam. Moerman, Bleiswijk).

Bert Spruit, de laatste smid, samen met
Riet van Wijk voor het smidsvuur.

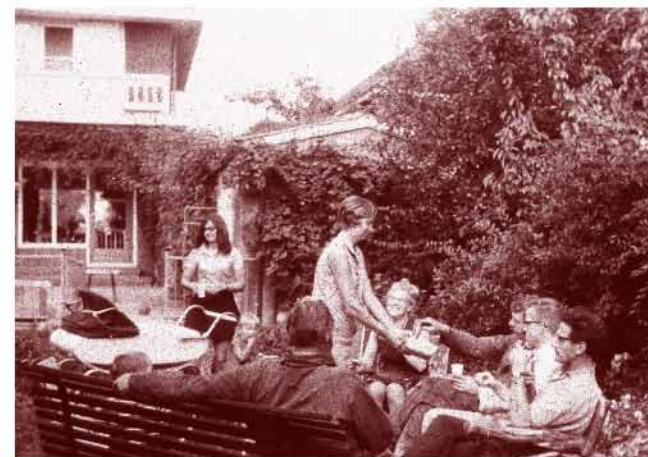
*In de werkplaats,
eind jaren zestig.
Links Mari Olie,
rechts Joop in
't Veen. Samen
goed voor ruim 75
dienstjaren.*

*Op 't bankje, dnr.
Huug Vonk,
Jan van Wijk jr,
Paul van Wijk,
Jual Bakker,
ome Chiel,
Jan Hollenman*

*Laat eens wat zien
jongens!*

*De gezelligheid van
het 'koffiedrinken
bij Riet'. Verleden
tijd na de komst
van een kantine in
het nieuwe pand.*

De smederij opzij, kort voor de sloop. Vlnr: Han Büchner, Wil Dellaart, Walter en Jan van Wijk

aanvankelijk op kolen gestookt zijn volgt rond 1960 de stookolie. Na de vondst van de destijds 's werelds grootste aardgasbel in Groningen stappen de tuinders rond 1970 massaal over op het goedkope aardgas. Gebr. van Wijk heeft vooral klanten in Berkel en de omliggende dorpen, met verder enkele tuinders rondom Utrecht waar gewerkt wordt.

Het werd steeds drukker in het verwarmingsbedrijf. Er is nog één smid werkzaam die voornamelijk kachels repareert. Verder is het centrale verwarming wat de klok slaat. In kassen, huizen en bedrijfspanden. Want

in de loop van de jaren '60 komt de utiliteitsbouw erbij: systemen voor cv en luchtbehandeling in scholen, openbare instellingen en bedrijfspanden. Mede door impuls van technicus Menno Stroo (in dienst vanaf 1967) zal deze bedrijfstak fors groeien en voor veel werkgelegenheid zorgen.

1972: een nieuw bedrijfspand

In 1970 krijgt Paul van Wijk een telefoontje van zijn buurman Verwoerd. De wagenmakerij is door de tijd ingehaald en hij biedt zijn grond te koop aan. 'Eindelijk kunnen we uitbreiden', verzuchtte Paul. Want het bedrijf was alsmaar gegroeid en barstte uit zijn jasje.

In 1972 is het eindelijk zover. De oude smederij is gesloopt en heeft plaatsgemaakt voor een nieuw en ruim bedrijfspand dat over de breedte van twee percelen werd gebouwd. Geen winkel met haarden meer aan de voorzijde, maar op die plaats nu een moderne kantooruimte. Naast het kantoor is er een inrit om te laden en lossen, daarachter een grote werkplaats, een magazijn en een heuse kantine mét koffieautomaat. Riet van Wijk hoeft

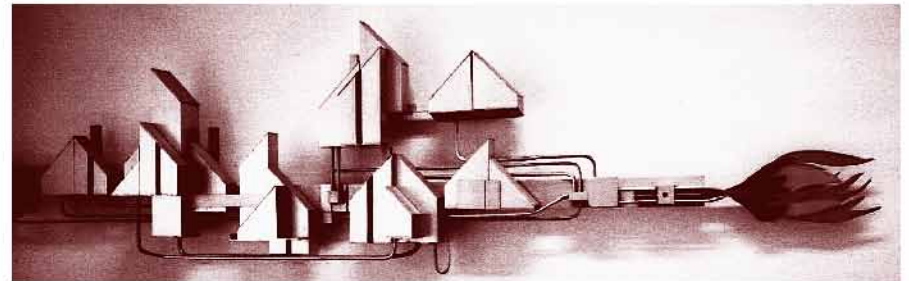
1972: heipalen voor een nieuw pand.
O.a. Jan, Paul en ome Chiel van Wijk kijken toe.

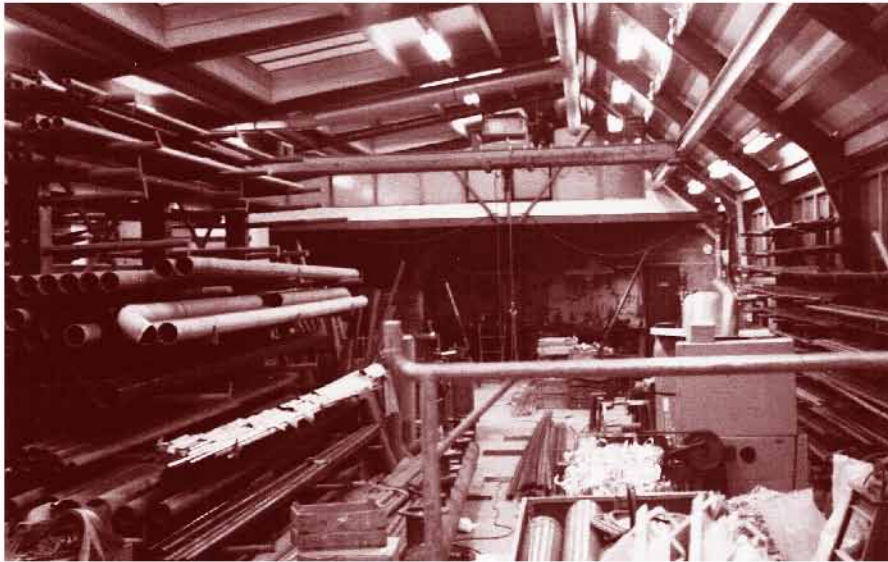
Het nieuwe bedrijfspand (foto 1983)

Sticker met logo uit de jaren '70.

Geschonken door het personeel bij opening van het nieuwe pand:
een kunstwerk van Bas van Leeuwen dat de verwarming van huizen en kassen voorstelt

De 'werkplaats'

dus niet langer koffie te brengen. De schaalvergroting is een feit. Het gebouw, opgeleverd door aannemer Hermes en Roepman, wordt door de eigen monteurs afgebouwd. De staalconstructie maken zij zelf, net als alle elektra, een takelinstallatie en een grote loopdeur in de voorgevel. Vrachtwagens kunnen zo het pand binnenrijden om materiaal te lossen. Dit gebouw voldoet, na enige aanpassingen, in 2008 nog uitstekend als showroom, kantoor en werkplaats van Van Wijk Warmte. Het wagenpark groeide ook mee. In de eerste decennia van de kasverwarming

*Steeds meer bedrijfsauto's voor de deur.
(foto winter 1979)*

worden gereedschap en materialen nog door de bodendienst van firma Mostert van karwei naar karwei vervoerd. Halverwege de jaren '50 heeft Van Wijk zijn eerste eigen wagen. Het was een Chevrolet, door wagenmaker Verwoerd van personenauto omgebouwd tot pick-up. In de jaren '70 rijden er monteurs rond in knaloranje bestelende en 'open' Volkswagenbusjes. Later komen er witte bedrijfsbusjes en serviceauto's, voorzien van eigentijdse reclamebelettering.

Jaren '80: groeien tot twee BV's

Met de mogelijkheden van het nieuwe onderkomen blijft het bedrijf maar groeien. Een grote mijlpaal in de utiliteitsbouw vormt het verwarmen van de nieuwe Berkelse groentenveiling aan de Hoefweg in Bleiswijk in 1972. Een klus van een half miljoen gulden, waar een half jaar aan gewerkt wordt. In 1982 volgt de bloemenveiling, ook aan de Hoefweg.

Begin jaren '80 zijn niet de beste jaren voor de Nederlandse economie. De glastuinbouw zucht onder de sterk gestegen aardgasprijs en veel tuinders hebben het moeilijk. De situatie zorgt wel voor energiebesparende innovaties. Samen

Paul van Wijk (foto 1983)

met de overstap van teelt in de grond naar substraatteelt leidt dit steeds tot nieuwe investeringen, waarvan Gebr. van Wijk weet te profiteren. Inmiddels zorgt de utiliteitstak voor ongeveer de helft van werk.

In 1987 wordt het nieuwe kantoorpand van margarinefabriek 'Van den Bergh en Jurgens' (Unilever) in Rotterdam van installaties voor 'klimaatbeheersing' voorzien. Een grote klus voor Gebr. van Wijk, waar een groot deel van de ruim twintig personeelsleden maandenlang werk aan heeft.

Menno Stroo (foto 1983)

In die periode blijkt dat de fors gegroeide utiliteitsverwarming Paul en Miek enigszins boven het hoofd is gegroeid. Om recht te doen aan de verhoudingen moet de financiële verantwoordelijkheid anders verdeeld worden. Er wordt in 1988 besloten het bedrijf daarom te splitsen in twee BV's: *Gebr. Van Wijk Kasverwarming* en *Gebr. Van Wijk Installatietechniek*, voor utiliteit- en huisverwarming.

Het bedrijf is van vele markten thuis

Miek gaat kort daarna met pensioen. Paul gaat verder met kasverwarming, onder meer bijgestaan door zijn oudste zoon Jan die in 1985 als lasser in het bedrijf is gestart.

'Installatietechniek' komt in handen van Menno Stroo en Miek zijn oudste zoon Jan.

*Verdeelstukken voor tuinbouwinstallaties
werden in de werkplaats opgebouwd.*

Miek van Wijk (foto 1983)

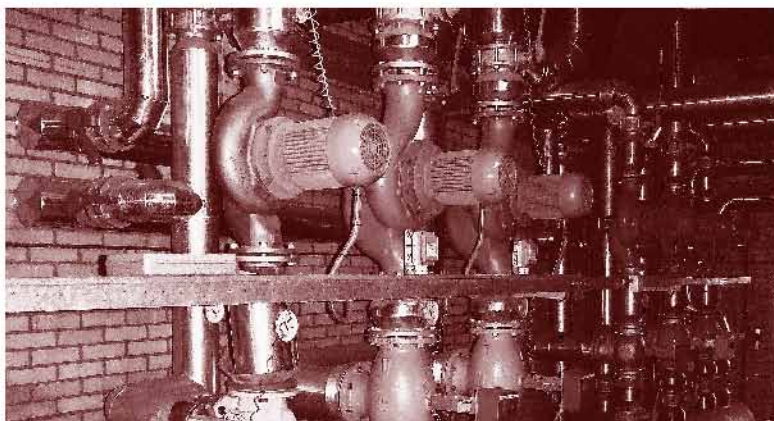

*Lang een traditie dagje uit ter gelegenheid van een jubilerend personeelslid.
Hier in de Biesbosch (1982).*

Beide BV's groeien gestaag door en in 1995 is het pand aan de Noordeindseweg echt te klein geworden. Ruimte voor uitbreiding is er niet, daarom verhuist 'Installatietechniek' naar Bleiswijk, waar het anno 2008 nog onder dezelfde naam actief is.

Jan van Wijk kwam in het bedrijf als lasser

Modern ketelhuis met verdeelstuk in bedrijf, gebouwd in de jaren '90

Ook hier bouwt Gebr. Van Wijk

Twee flinke jongens voor plantenkwekerij Van der Lugt, Bergschenhoek

De inrit van de werkplaats.

1995 – 2008: Van tuinbouw naar Vinex

Berkel verandert snel

In 1995 neemt Johannes Jacobus (Jan) van Wijk (1963) het bedrijf over van Paul, samen met collega Jan Voshol. De naam wordt Gebr. van Wijk Warmtetechniek. In de glastuinbouw hebben de technische ontwikkelingen niet stil gestaan. Vernieuwingen als rookgascondensators, warmteopslagtanks en warmtekrachtinstallaties blijven voor werk en handel zorgen.

De schaalvergroting die eind jaren '90 inzet, brengt echter ook een andere mentaliteit met zich mee. Naast een snelle verzakelijking worden

Een modern bedrijf doet aan sponsoring. Berkel 4 werd eind jaren '90 in dit shirt 3x kampioen.

Berkel (anno 1988) vanuit de lucht. Veel is veranderd, maar Van Wijk zit nog op hetzelfde 'plekkie'.

de technische installaties steeds complexer. Onder invloed van deze ontwikkelingen delen Jan van Wijk en zijn compagnon niet meer dezelfde bedrijfsfilosofie en in 2001 besluit Jan om een nieuwe weg in te slaan: de luxe consumentenmarkt. Zijn compagnon gaat onder eigen naam verder met kasverwarming en verhuist naar een andere bedrijfsruimte.

Buisrailverwarming: de verwarmingsbuizen doen tevens dienst als rails voor de karren van de tuinder. Eenvoudig als doeltreffend.

Plaatsing van een buffertank, bij rozenkwekerij Persoon in Almere (2000)

Jan van Wijk overlegt met tuinder Simon Bukman. Vanaf 2002 adviseert hij, in overhemd, particuliere opdrachtgevers.

Berkel en Rodenrijs verschiet in die tijd snel van kleur door de ruimtelijke ontwikkelingen. Veel kassen maken plaats voor Vinexwijken: grootschalige nieuwbouw in het kader van de 'Vierde Nota Ruimtelijke Ordening extra'. De bouwdrift verandert Berkel van karakteristiek tuindersdorp tot een drukke, verstedelijkte forensenplaats. Aan 'consumenten' geen gebrek.

Jan verdiept zich in de mogelijkheden van sfeerverwarming en krijgt daar een warm gevoel bij. Hij verwerft het dealerschap van een aantal toonaangevende leveranciers van moderne haarden en kachels. Hieronder

Jan en Ellen van Wijk, de zesde generatie

het merk DRU, een oude bekende.

In 2002 verbouwt Jan vervolgens met veel energie een deel van het bedrijfspand aan de Noordeindseweg tot een stijlvolle showroom. Er worden tientallen haarden en kachels opgesteld. De meeste modellen, zowel gas als hout gestookt, zijn er brandend te bewonderen.

Vanaf 2002 verkoopt Van Wijk 'sfeervolle warmte'

Het is veel zelf uitvinden en hard werken, maar op 19 oktober 2002 kan Van

Wijk Warmte de nieuwe showroom met haarden, kachels en stijlschouwen feestelijk openen. Het 'nieuwe' bedrijf lanceert een website om de naam en het product op professionele wijze te promoten. De regionale consument loopt meteen warm voor deze switch en weet de weg naar de winkel te vinden.

Samen met zijn vrouw Ellen ontvangt Jan vanaf 2002 aan de Noordeindseweg zijn klanten met een rondgang langs het assortiment, geeft advies en maakt offertes met technische specificaties op maat voor de aanvrager. En uiteraard volgt na opdrachtbevestiging de installatie en bouw van de haarden en schouwen. Het werk bestaat uit een combinatie van installatietechnische en bouwkundige werkzaamheden. Dit wordt door een klein team van gespecialiseerde monteurs uitgevoerd.

Van Wijk Warmte heeft de afgelopen jaren munt geslagen uit de enorme bevolkingsgroei van Berkel en Rodenrijs en de omliggende dorpen en steden. Met de mogelijkheden van sfeerverwarming, een combinatie van nostalgische sfeer en moderne techniek, wordt een grote consumentenmarkt bereikt én bediend.

Een nieuw bedrijf komt van de tekentafel:
eerst samen met de kinderen schetsen aan de keukentafel (1),
uitwerken op de computer (2), dan naar de ontwerper (3)

Het eindresultaat.

Van jongs af aan

Het verkopen van haarden en kachels was lang geleden al een traditie voor de Berkelse smid Van Wijk. Deze bedrijfsactiviteit is door Jan van Wijk vol energie en met liefde voor zijn familiegeschiedenis nieuw leven ingeblazen. Van jongs af aan was Jan te vinden in 'de werkplaats' en op kantoor. Vaak ging hij mee met zijn vader om klusjes te doen. Van ome Chiel van Wijk kreeg hij ooit de volgende woorden mee:

'Jan, de mensen hebben altijd behoefte aan warmte, maar je moet wel meegaan met de tijd!' Die boodschap is hij nooit vergeten.

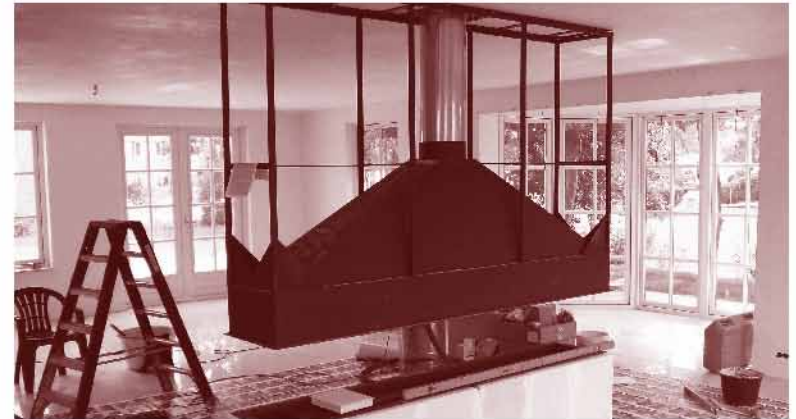
Tweehonderd jaar Van Wijk in Berkel en Rodenrijs:
het vuur brandt nog steeds!

*Installatie van sfeerverwarming.
Bij een haard hoort ook een schoorsteen.*

Van Wijk zorgt al vele jaren voor bedrijvigheid aan de Noordeindseweg

Een moderne gashaard in aanbouw

In de showroom

Het heden

Wat is sfeerverwarming?

Van Wijk Warmte verkoopt en installeert haarden en kachels onder de noemer sfeerverwarming. Wat betekent dit?

Bij deze haarden wordt de gezelligheid van een brandend vuur gecombineerd met optimale verwarmingsprestaties.

Want elke Nederlandse woning wordt verwarmd, maar niet elke Nederlander

Wanders Solea wood

beschikt over een sfeervol haardvuur.

De haarden en kachels, gas of hout gestookt, zijn vervaardigd naar de allernieuwste technische inzichten. Het verwarmingsrendement is hoog, meestal rond de 85 procent.

Vuur als interieur...

Bij sfeerverwarming vormt de haard of kachel een leidend onderdeel van het interieur. Het ontwerp van de haard en eventueel de aankleding van de haard met een (natuurstenen) schouw of plateau maken van het stooktoestel een blikvanger. De consument heeft de keuze uit vele stijlen: klassiek, landelijk, modern, design of retro.

Het assortiment wordt jaarlijks bijgesteld naar de nieuwste trends. Interieurtrends en technische ontwikkelingen worden door de fabrikanten op de voet gevolgd.

Ook het aanbod in de showroom van **Van Wijk Warmte** wordt regelmatig aangepast aan de wensen van de klant.

De techniek

Bij sfeerverwarming komt veel techniek kijken. Naast 'smaak' zijn ook de technische aspecten van

een woning en het gewenste rendement bepalend voor de keuze van een klant.

De haarden en kachels die **Van Wijk Warmte** levert hebben een hoog rendement en kunnen dienen als hoofdverwarming en bijverwarming.

Gashaarden zorgen voor puur gemak en comfort. Moderne gashaarden zijn heel geschikt voor mensen die op elk gewenst moment van de dag over warmte willen beschikken. In nieuwbouwwoningen is een gashaard gemakkelijk te realiseren. Deze haarden kunnen geïnstalleerd worden met een gecombineerd aan- en afvoerkanaal door een zijgevel. Het kanaal voorziet zowel in aanzuiging van zuurstof voor verbranding, als in de afvoer van rookgassen.

Moderne **houthaarden** lijken alleen in sfeer nog op de aloude open haard. De houthaarden en kachels zijn gesloten toestellen, maar kunnen ook 'open' branden. Het rendement ligt vele malen hoger dan bij een open haard.

Voor veel mensen is een houtvuur het enige echte vuur. De avontuurlijke beleving van zelf het vuur stoken maakt het bijzonder.

Hout of gas, in beide gevallen geven de levendige vlammen gezelligheid en behaaglijke warmte. 'Kies wat past bij u én uw huis', dat is de boodschap waarmee elke consument door **Van Wijk Warmte** ontvangen wordt.

Laat de vlam maar branden!

Nawoord

Hopelijk heeft u met even veel plezier de geschiedenis van ons familiebedrijf gelezen, als waarmee ik deze heb mogen optekenen.

Bij het maken van een jubileumboek is de beschikbaarheid van informatie en beeldmateriaal bepalend en beperkend voor het uiteindelijke resultaat. Ook het maken van keuzes zorgt ervoor dat er bepaalde accenten worden gelegd. De nadruk in dit boek ligt op het wel en wee van de opeenvolgende generaties Van Wijk aan de Noordeindseweg en de ontwikkelingen die hun bedrijf heeft doorgemaakt, door alle tijdsgewrichten heen.

Maar een familiebedrijf als dit heeft geen bestaansrecht zonder klanten en zonder personeel.

Op deze plaats wil ik daarom, namens mijn familie, dank uitspreken aan al degenen die ons bedrijf in de loop der jaren loyaal waren als klant én aan alle (oud-) werknemers die zich hebben ingezet voor het bedrijf.

Vanaf mijn jongste jaren heb ik gevoeld dat – toen nog – ‘Gebr. van Wijk’ een naam was die stond voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Een naam om ‘hoog’ te houden en om trots op te zijn.

De inzet van het personeel heb ik als meewerkend scholier en enkele jaren als collega van dichtbij meegemaakt en altijd heimelijk bewonderd. Er zijn veel mensen geweest met ‘hart voor de zaak’, vakmensen die hard liepen voor wat ook hún zaak was. Elke dag vroeg op, op tijd op je werk zijn om de vaak zware lichamelijke arbeid te verrichten en tevreden klanten achter te laten. Iedereen hielp op zijn of haar manier mee om de naam van het bedrijf hoog te houden.

Het heeft bijgedragen aan een familiegeschiedenis om trots op te zijn.

Koen van Wijk (1970)

Koen, de jongste zoon van Paul van Wijk.

Historie in vogelvlucht

- 1808: Machiel van Wijk (geboren 1777 te Dussen) vestigt zich als meestersmid aan het Noordeinde in Berkel en Rodenrijs
- 1842: Johannes Jacobus van Wijk (geb. 1824) neemt het bedrijf over
- 1889: Machiel van Wijk (geb. 1862) neemt de smederij over
- 1918: Johannes Jacobus van Wijk (geb. 1891) neemt de smederij over
- 1923: Machiel van Wijk (geb. 1905) komt bij zijn broer in de zaak
- 1926: Jan van Wijk laat een nieuwe smederij bouwen
- 1929: Eerste tuinbouwbedrijf wordt verwarmd
- 1932: 'Gebr. van Wijk' is de nieuwe bedrijfsnaam
- 1933: Nieuw woonhuis wordt gebouwd naast de smederij
- 1956: Miek (geb. 1923) en Paul (geb. 1930) nemen de plaats van hun vader in
- 1958: Paul trouwt en betreft met zijn vrouw het huis naast de smederij
- 1972: Het nieuwe bedrijfspand wordt geopend
- 1988: Gebr. van Wijk wordt gesplitst in twee bv's:
'Kasverwarming' en 'Installatietechniek'
- 1995: Paul treedt terug, Jan (geb. 1963) komt in de zaak
- 2002: 'Van Wijk Warmte BV' start met sfeerverwarming
- 2008: Jubileum 200 jaar Van Wijk in Berkel,
'twee eeuwen van vuur en warmte'

*Jan en Inge van Wijk (jaren '60) kijken hoe het toegaat in de smederij.
Het familiebedrijf was en is voor het gezin altijd dichtbij.*

Bronnen

- *Levensbeschrijving van Johannes Jacobus van Wijk*, Utrecht 1908
- *Boerderijen van Berkel en Rodenrijs – Van veen tot Vinex*, C. Boekraad en F. van Oostrom, Utrecht 2004
- *Kleien met ijzer*, artikel uit Reformatorisch Dagblad, Jacob Siebelink 2007
- *Stamboom Geslacht Van Wijk, vanaf ± 1680*, J. van Wijk, Sleeuwijk 1988
- Fotoarchief familie P.A. van Wijk
- Fotoarchief J.J. van Wijk Pzn, Berkel en Rodenrijs
- Fotoarchief familie P.F. Moerman, Bleiswijk
- Persoonlijke herinneringen van P.A. van Wijk, Berkel en Rodenrijs 2008
- foto smidswerk, pag 6 : www.istock.com

Colofon

Tekst, concept, research, redactie:	Koen van Wijk, www.valkenburgcommunicatie.nl
Eindredactie:	Tialda Hoogeveen
Recente fotografie en fotobewerking:	Govard-Jan de Jong, www.anticipate.nl
Druk en vormgeving:	Drukkerij Van der Louw, Berkel en Rodenrijs

‘Twee eeuwen van vuur en warmte’ is gemaakt in opdracht van Van Wijk Warmte BV, Berkel en Rodenrijs.

van Wijk Warmte b.v. • Noordeindseweg 24 • 2651 CW Berkel en Rodenrijs

Tel.: (010) 511 51 27 • Fax: (010) 511 50 90

www.vanwijkwarmte.nl • info@vanwijkwarmte.nl